

МССЦ

БЕОГРАД

15 – 20. IX 2016.

**НАУЧНИ
САСТАНК
САДВИСТА
У ВУКОВЕ
ДАНЕ**

**МОРФОЛОГИЈА И МОРФОСИНТАКСА
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

*

**УТИЦАЈ ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ НА СТРУКТУРУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

46 / 1

БЕОГРАД, 2017.

Слободан Б. НОВОКМЕТ*
Институт за српски језик САНУ
Београд

Оригинални научни рад
Примљен: 21. 11. 2016.
Прихваћен: 10. 02. 2017.

НОМИНАЦИЈА СИМБОЛА „@” (ET) У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ ЈЕЗИКУ**

Предмет овог рада је номинација компјутерског симбола „@” у српској говорној средини. Циљ рада је да увидом у анкету о најчешћим називима за овај симбол, у којој је учествовало 280 испитаника, утврдимо у ком смеру је ишао процес номинације овог термина и какав је статус његових различитих назива у терминосистему компјутерске науке, какав је њихов структурни и мотивацијски састав и које су им функционално-стилске вредности.

Кључне речи: симбол *et*, термин, терминологија информационих технологија, метафора, анкета

1. Увод – предмет и циљеви рада

1.1. Предмет нашег рада је номинација симбола „@” у савременом српском језику. Примарни циљ рада је да на основу анкете утврдимо, пре свега, како говорници српског језика називају овај компјутерски симбол, односно да анализирамо најфреквентније одговоре и њихову заступљеност у анкети. Секундарни циљеви рада јесу да направимо класификацију назива попуњених у анкети на основу два критеријума: *структурног* (број лексичких јединица и њихов састав) и *мотивационог* (порекло имена и механизми настанка), а анализираним јединицама одредићемо и функционално-стилски домен. Покушаћемо да одговоримо на питање какви су статус и улога попуњених назива у систему термилолошких јединица који припадају корпусу термина из информационе (компјутерске) терминологије. Увидом у анкетни корпус¹ (који садржи преко 100 различитих назива) анализираћемо који од

* slobodan.novokmet@isj.sanu.ac.rs

** Рад је писан у оквиру пројекта *Лингвистичка истраживања савременог српског књижев-ног језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика* (178009), који у целини финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

¹ Анкетом је обухваћено 280 говорника српског језика (у питању су студенти српског језика и књижевности *Филолошког факултета* у Београду, студенти *Педагошког факултета* у Бјелци-

понуђених одговора, на основу критеријума за утврђивање термилошких јединица у лексикологији, успостављеним у приручнику Д. Шипке (Шипка 2006) и на основу запажања Д. Гортан-Премк (Гортан-Премк 2004), поседује карактеристике термина из активног корпуса компјутерске термилошке лексике, а чији је статус, пре свега, неформалан и има колоквијалну, тј. разговорну функционалну вредност.

2. Компјутерска термилогија у српском језику

2.1. Термини се обично дефинишу као језички знаци за номинацију специјалних стручних и научних појмова унутар стручних затворених термилошких система, односно за „именовање оруђа и објеката различитих практичних радњи или у научном и информативном језику [...] за номинацију појмова и јединица одређене научне области” (Гортан-Премк 2004: 118). Иако се сматра да је употреба термина везана за научни стил, лексика из области компјутерске технологије представља један од најраспрострањенијих терминосистема, не само у вокабулару њених професионалних корисника већ и као део општег лексичког фонда већине корисника ове технологије и медија.²

2.2. Осим неколико изузетака, у које спадају семантички калкови³ (као што је *миш*) или директни преводи (као што је *штампач* према *принтер*), доминантан корпус компјутерске термилогије у српском језику темељи се на преузимању, мање или више, адаптираних термина из енглеског језика. То није необично, с обзиром на то да је „термин на енглеском језику чешће краћи, прецизнији, лакше испуњава термилошке критеријуме и понекад уноси нове нијансе значења у лексему” (Стојановић/Милованов 2012: 297). Такве лексеме сматрамо „чистим” терминима (Ристић 2014: 121), док лексеме као што су *миш* или *иконица* сматрамо јединицима које су постале терминологизацијом опште лексике (Ристић 2014: 12). Овакав начин формирања компјутерског терминосистема отвара низ питања која се тичу прилагођавања ових нових јединица фонолошким, морфолошким и правописним правилима српског језика, као и проблем одређивања њиховог статуса у лексичком систему.

ни, ученици трећег и четвртог разреда *Осме београдске гимназије* и сарадници *Института за српски језик САНУ* у Београду). Део одговора добијен је и од запослених у ИТ сектору. Задатак испитаника био је да наведу што више назива за симбол „@”, са напоменом да могу да буду у питању и називи које су чули из секундарних извора. На основу овако спроведене анкете добили смо преко 100 различитих назива за симбол „@”, а степен фреквенције одговора креће се од 1 (за укупно 66 примера) до 257 одговора (за назив *ет*).

² „Лексика из области информатике и рачунарства према глобалној систематизацији припада термилошком систему, систему професионалних назива, као и општеупотребном језичком систему” (Радић-Дугоњић 1996: 320).

³ Термини настали додавањем новог садржаја већ постојећој речи (Ињац 2003: 140).

3. Симбол „@“ – порекло, функција и именовање

3.1. Као један од најфреквентнијих проблема у области употребе компјутерских термина, чак и код професионалних корисника информационе технологије, намеће се употреба симбола „@“. Иако је употреба овог симбола забележена и у другим областима науке, сматрамо да је његова пуна експлоатација заживела у сфери савремене комуникације на интернету. Савремена употреба овог симбола, која се први пут у том контексту наметнула 1971. године,⁴ везала се за именовање имејл адреса (које користе SMTP систем), нпр. *ime.prezime@yahoo.com*, што би значило да је корисник под називом *ime.prezime* лоциран (енг. *located at, directed at*) на сајту *yahoo.com* (Новокмет 2015: 43).⁵

Такође, на популарним друштвеним мрежама, симбол „@“ се све чешће употребљава да означи одговор на коментар или статус неког корисника, нпр. *@Марко* значи одговор на коментар који је дао корисник под именом *Марко*. Такође, симбол „@“ се употребљава и у многим програмским језицима, у научним и техничким радовима (најчешће на енглеском језику), хемијским формулама, генетици и сл.

3.2. Семиотичка природа симбола „@“ довела је до успостављања више десетина различитих назива само у српском језику, од којих неки опстају паралелно и у званичној и у неформалној употреби. Управо је фокус нашег истраживања 2015. године била номинација овог термина у различитим светским језицима у односу на српски (в. Новокмет 2015). Установили смо да је већина светских језика прихватила званичан енглески назив „ет“ у значењу „на“ (*at*, скраћено од *at the rate of*), са изузетком нпр. француског, шпанског или португалског где је назив за овај симбол данас *ароба* (франц. *arobase*; шпан. и пор. *arroba*), међутим, у разговорном стилу и претежно жаргонском регистру актуелни су и други називи. Нпр. „у језицима као што су африканс, холандски и румунски називају га и *мајмунов реп*, или *мајмунче* у пољском, а у данском и шведском *слонова сурла*. У јерменском је познат и као *итене* (*shnik*), у финском може бити и *мачји реп* (*kissanhäntä*), у немачком као *мајмун-паук* (*Klammeraffe*), у грчком као *гуичица* или *паче* (*παλάκι, раракі*), у руском као *пас* или *псић* (собака, собачка), а у мађарском *црв* (*kukac*)” (Новокмет 2015: 44).

3.3. Структурна и функционално-стилска разуђеност и неуједначеност примера који се користе као назив за овој симбол у српском језику доводе до тзв. шума у комуникацији (Панић-Кавгић 2006: 10) између пошиљача (енкодера) и примаоца поруке (декодера). Ти проблеми огледају се на

⁴ Компјутерски научник Реј Томлинсон (1941–2016) покушао је да нађе решење за међусобно повезивање компјутерских програмера. Тако је одлучио да искористи симбол „@“ који је послужио да раздвоји адресе два компјутера, а главни критеријум при одабиру тог симбола био је у његовој малој распрострањености у програмима и оперативним системима (в. Новокмет 2015: 43).

⁵ Према једној теорији, знак је настао као трговачки стенографски симбол за „each at“ (*сваки засебно*) и графички је подсећао на мало слово *a* унутар малог слова *e*, да би се разликовао од другог симбола „et“ (*at*) који је представљен само словом *a* или речју „rep“ (в. Новокмет 2015: 43).

номинационом, тј. лексичком (начин именовања) и правописном (начин писања) језичком нивоу и могу довести до презасићености лексичког система конкурентним⁶ називима који, у зависности од степена заступљености, могу збуњивати говорнике и довести до непотребне мистификације и неразумевања термина из информационе технологије. Ако бисмо овај проблем посматрали из аспекта теорије *релевантности* (енг. *Relevance theory*) по којој пошибалац поруке треба да претпостави која су језичка средства доступна примацу поруке, тако да прималац уложи што мањи напор при декодирању поруке, онда засићеност система конкурентим називима доводи до потешкоћа у одабиру оних који су већини познати и доступни (Панић-Кавгић 2006: 27).

4. Анализа анкете

4.1. Представимо резултате анкете водећи се критеријумом заступљености одговора:

Облик (пример)	број забележених одговора и проценат заступљености у анкети (од 280 испитаника)
ет	257 одговора = 91%
мајмунче	173 = 61%
манки	120 = 42%
лудо а	82 = 29%
мајмунско а	63 = 22%
monkey	39 = 14%
уврнуто а	30 = 10%
мајмун	27 = 9,6%
ат	17 = 6%
заокружено а	10 = 3,5%
а	10 = 3,5%
мајмунчић	7 = 2,5%
оно а	7 = 2,5%

⁶ Уколико пак ове јединице (без обзира на њихов састав и структуру) посматрамо као апсолутне синониме, онда можемо закључити да оне представљају својеврсни језички баласт. Међутим, у процесу десинонимизације (Тафра 2005: 267–279) може доћи до разједначавања њихових значења и, захваљујући језичкој економији, до губљења или секундарних значења или самих лексичких јединица.

ета	5 = 1,7%
манки а	5 = 1,7%
обрнуто а	4 = 1,4%
а у кругу	4 = 1,4%
monkey а	4 = 1,4%
изврнуто а	3 = 1 %
манки еј	3 = 1 %
завијено а	3 = 1 %
мајмунско слово	3 = 1 %
собака (рус.)	3 = 1 %
изувијано а /округло а / оно а у кругу / дуго а/ спирала/ слонова сурла/ алфа/ пијано а / блесаво а / мајмунско уво/ email / tag	2 = 0,7%
креген / а мајмунче / а кружно / оно увијено а / вијугаво а / кружно а / интернет а/ шифт двојка/ а са куком/ а са кукицом / јаху/ кукичasto а / симбол / знак / амблем / иконичка функција / алфа / онај знак / онај знак у мејл адреси / пужић / спиралица/ оно заврнуто/ оно увијено / онај мантрак / знак мејла / слонче / цветић / мало а / јет / витлично а / извијено а / окренуто а / функција у мејлу / манкић / мајмунско слово / љуто а / уоквирено а / амперсанд / љутко / вртлог а / знак интернета / а се врти / паун / пуж / при / на / полукружно а / крејзи а / заврнуто а / најлуђе а / епостроф / ет локација / спрајт / monkey sign / шифт два / сисица / сиса / код / са / смешно а / mail / оригинал а / домен / продужено а / надругирано а/ кукац / оно а с оним	1 = 0,3%
укупно 967 забележених примера	

4.2. Сакупљене примере можемо да анализирамо користећи се двама критеријумима:

- а) *структурним* (критеријум састава јединица);
- б) *мотивацијским* (критеријум мотивација за различите називе и лексичких механизма који доводе до њиховог настанка).

4.2.1. По структури у питању су јединице састављене од *једне, две* или више лексичких компонената. Од монокомпонентних јединица, према учесталости примера, издвајамо: *ет, мајмунче, манки, тонкеу, мајмун, ат, а, мајмунчић*. Такође, издваја се и већи број околиналних монокомпонентних јединица (које су у анкети заступљене са једним или два одговора): *кретен, јакху, алфа, собака, спиралица, ета, кружић, слонче, цветић, јет, манкић, љутко, спирала, паун, пуж, при, на, епостроф, спрајт, домен, email, код, са, таг, кукац* (монокомпонентне јединице представљају 38% свих добијених одговора).

4.2.2. Број сакупљених примера и њихов однос показују нам да се међу најбројнијим налазе управо једнокомпонентне, тј. моноксемске јединице – прва три примера по учесталости појављивања у анкети јесу: *ет, мајмунче, манки* (од укупно 967 одговора, чак 550 се односило на ова три примера, што је 56%).⁷ То нам показује да лексичке јединице које имају функцију да попуне неку празнину у терминосистему одговарајуће струке теже, у овом случају, монокомпонентности, због лакше функционалне применљивости и системске уклопљивости у парадигматске обрасце (олакшана деклинација, већи дериватолошки потенцијал и сл.), односно да од терминолошких критеријума, који подразумевају економичност, прецизност и једнозначност, теже, пре свега, овом првом. Лексеме *мајмун* и *мајмунче* функционишу као формални кореспонденти лексеме *манки*, односно као њени преводни еквиваленти (Прћић 2005: 170–171). Иако у енглеском језику лексема *monkey* не реализује као секундарну реализацију „назив за симбол @”, у српском језику се као позајмљеница усталила управо у том значењу,⁸ могуће као резултат, донекле помодне, супституције домаћих лексичких елемената оним из енглеског језика.⁹

4.2.3. Резултати анкете нам говоре да је назив преузет из енг. језика најприсутнији и да се успешно адаптирао и усталио у лексичко-терминолошком систему. Овакав однос примера потврђује нам да у компјутерском

⁷ Ако укључимо и друге примере као што су *мајмун, monkey, ат* и *а* добијамо укупно 643 одговора за монокомпонентне јединице, односно, 66,5% од укупно сакупљених примера.

⁸ У енглеском језику, поред назива *ет* (*at*) постоје још и називи *комерцијално а* или *комерцијално ет* (*commercial-a, commercial-at*), *ароба* (*arobase*), *each* (сваки), *about* (*о*), *vortex* (вртлог), *cyclone* (циклон), *snail* (пуж), *cabbage* (купус) итд.

⁹ „Тако се употреба речи *Job* уместо *Stelle* у немачком, *love* уместо *amour* у француском или *pik* (од енг. *peak*) уместо савршено прихватљивих лексема *врх* или *врхунац* у српском језику, не може објаснити ничим другим до пуким покушајем говорника или писца да што верније прати актуелну, глобалну и локалну језичку моду, употребом позајмљеница као статусног симбола” (Панић-Кавгић 2006: 19).

терминосистему *импортација*¹⁰ термина из језика у коме је термин и настао представља ефикасан процес када је реч о лексичко-семантичкој и морфолошко-прозодијској интеграцији тог термина у језику примаоцу. Такође, *ет* испуњава све услове карактеристичне за терминолошку лексику – економичан је, моносемантичан (симетричан однос знака и појма који му је у семантичком садржају), интернационалан и општеприхваћен у лексичкој струке, а и шире.

4.2.4. Примере као што су *мајмунче*, *мајмун* и *мајмунчић* можемо да третирамо као лексему *миши*, чија се секундарна реализација назива још и *семантичким неологизмом* или *лексикализованом метафором* (Ињац 2003: 139). Она је као реч из општеупотребног лексичког фонда проширила своју семантичку структуру и добила секундарно значење: компјутерске компоненте.¹¹ У питању је процес преузимања појмовног значења, док лексички носилац новог значења остаје реч из општеупотребног лексичког фонда. Овакав статус могу да добију и лексеме *мајмун*, *мајмунче* и *мајмунчић*. Њихова предност у систему терминолошких назива јесте у томе што су у питању добро познате лексеме из општелексичког (зоолошког) фонда, чији денотати имају широк степен препознатљивости, монокомпонентне су и уклопљене у морфосинтаксички и дериватолошки систем српског језика. Такође, зоолошке лексеме традиционално показују продуктивност када је посреди именовање појмова који су у вези са одређеном струком, захваљујући процесима метафоричког повезивања по сличности између изворних и циљних домена. Постоји, међутим, неколико фактора који отежавају њихову пуну интеграцију у систем терминолошких назива за појмове из сфере информационих технологија:

- а) њихово примарно значење претходи терминолошком и замагљује га;
- б) у питању су значења образована у жаргонском регистру, као супституенти за називе који се нису у потпуности интегрисали (као нпр. *манки а*, *мајмунско а* и сл.);
- в) њихово порекло може се тумачити као вид кондензације двокомпонентних јединица (нпр. *мајмунско а*);
- г) за разлику од лексеме *миши*, где је веза између изворног и циљног домена прозирна и може се објаснити и метафоричком трансформацијом заснованом на семама изгледа и облика тела,¹² секундарно значење лексема *мајмун*, *мајмунче* или *мајмунчић* мање је прозирно из аспекта полисемних лексичких механизма;
- д) лексеме *мајмун*, *мајмунче*, *мајмунчић* представљају низ конкурентних лексема, с обзиром на то да су у питању варијантне лексеме

¹⁰ Процес супституције фонетских јединица који подразумева замену сваког аспекта модела одговарајућим елементом из састава језика примаоца (в. Филиповић 2005: 16).

¹¹ „Тако се посредством метафоре ... у семантичкој структури вишезначне речи, односно физичке сличности предмета са изгледом животиње *миши*, и значење добијено семантичким калкирањем адаптира у полисемантичку структуру лексеме *миши*, као и значења добијена лексичко-семантичким начином образовања” (Јовановић 2014: 334).

¹² „Поменуто значење не осећа се као производ семантичког калкирања управо због тога што се процес метафоричке мотивације ... према изгледу и величини полазног појма сасвим добро пресликава и на појмовно-лексичку раван српског језика” (Јовановић 2014: 334).

којима се преклапа и основно и секундарно значење, између којих се дистинкција успоставља по статусу и облику.¹³ Од лексике која остварује терминолошку улогу генерално се не очекује развијање синонимије, осим у ситуацијама када се паралелно употребљавају термини различитог порекла или позајмљенице из различитих језика (Гортан-Премк 2004: 122).

4.2.5. С обзиром на то да се од терминолошке лексике захтева да буде *транспарентна* (да се већ на основу назива назире значење); *интернационална* (интернационално препознатљива); *устаљена* (општеприхваћена у датој дисциплини); *доследно уклопљена* у терминолошки систем; да *не остварује секундарна семантичка значења* (и с тим у вези најчешће и не буде резултат семантичке деривације лексема домаћег порекла); да буде производ *свесне интервенције* настале у контролисаном терминолошком процесу (в. Шипка 2006: 151; Гортан-Премк 2004: 116–121). Јединице као што су *мајмунче*, *мајмун* и *мајмунчић* не уклапају се строго у терминолошки систем ИТ-е, већ се могу посматрати као део нестандартног терминолошког лексикона, који се остварује у разговорном функционалном стилу. Њих можемо да третирамо као лексеме чије су само секундарне реализације у полисемантичкој структури терминолошке (каква је нпр. и лексема *круг* – Гортан-Премк 2004: 124). Од терминолошких захтева оне испуњавају једино критеријум *краткоће* и, донекле, *устаљености*, с обзиром на то да нису *транспарентне*, нису *интернационалне*, односно нису *невосмислене*, *прецизне* и *системске*. Међутим, бројност забележених одговора у анкети (*мајмунче* – 61%) потврђује да постоји тежња да се назив за терминолошку јединицу раширене комуникативне употребе пронађе у лексичком фонду српског језика.

С друге стране, одговори *ет* (91% свих одговора) и *манки* (42% одговора) показују нам да се доминантан прилив терминологије везане за информационе технологије и даље одвија импорацијом готових термина из енглеског језика и њихове даље трансфонемске адаптације у српски језик, која је у овом случају *потпуна*, тј. све фонеме модела замењују се одговарајућим фонемама језика примаоца (Филиповић 2005: 17).

4.2.6. Из корпуса двокомпонентних јединица, по броју примера, издвајамо: *лудо а*, *мајмунско а*, *уврнуто а*, *заокружено а*, *изврнуто а*, *завијено а*, *обрнуто а*, *топкеу а*, *изувијано а*, *манки а*, *оно а*, *мајмунско слово*. Такође, издваја се и значајан број околиналних јединица двокомпонентне структуре, које се у анкети појављују са једном или две потврде: *продужено а*, *надрогирано а*, *оригинал а*, *смешно а*, *мајмунско уво*, *ет локација*, *блесаво а*, *најлуђе а*, *заврнуто а*, *крејзи а*, *полукружно а*, *пијано а*, *слонова сурла*, *уоквирено а*, *мајмунско слово*, *извијено а*, *окренуто а*, *мало а*, *витличасто а*, *знак мејла*. (Иако је појединачни број ових примера процентуално виши – 46%, број

¹³ Ако овде укључимо и англицизам *манки*, добијамо тзв. инерцијске синониме, за које Т. Прћић каже да су семантички непотребни и неоправдани, будући да су настали пресликавањем ... облика из енглеског језика, те не доприносе изражајности српског језика (Прћић 2005: 147).

укупних примера је за разлику од монокомпонентних јединица мањи, само 176 забележених одговора или 18% од укупног броја сакупљених примера).

4.2.7. Анализа двокомпонентних јединица показује нам да је први члан најчешће придевска компонената у дескриптивно-квалификативној функцији: *луд, мајмунски, уврнут, заокружен, завијен, изувијан, блесав, уоквирен, окренут* и сл., док је други члан најчесталије графема „а“, чиме симбол „@“ добија одговарајући иконографски еквивалент у алфabetном систему. Нису у питању спојеви двеју пунозначних речи, који су у литератури већ анализирани као тип лексикализованих колокација са структуром придев + именица, нпр. *ђачка књижевца* и сл. (в. Прћић 2011), с обзиром на то да је други члан синтагме најчешће насамостална јединица – а. Међутим, то јесте нека врста лексикализоване колокације (Прћић 2011: 65–66) у „квазiterминолошкој“ функцији, с обзиром на то да има улогу термина, али је њена функционално-стилистичка вредност у сфери колоквијалног и разговорног дискурса.

4.2.8. С обзиром на то да не испуњавају ниједан од терминолошких критеријума, називи који се састоје од више лексичких јединица ретко су заступљени у анкети: *оно увијено а, а са куком, а са кукицом, оно а у кругу, онај знак у мејл адреси, а у кругу*.

4.3. Анализа мотивације јединица добијених анкетом показује нам да се најраспрострањенији примери могу поделити на три скупине назива мотивисаних различитим појмовима. Ако изузмемо назив *em* (at), који је у српском језику непрозирна и делимично адаптирана позајмљеница (у енглеском језику настала елизијом синтагме *at the rate of*, односно конверзијом предлога *em* у именицу), остали учестали примери могу бити мотивисани на један од следећих начина:

- а) појмом *мајмун* (*мајмун, мајмунче, манки, топкеу, мајмунчић, мајмунско слово, манкић*);
- б) графемом *а* (*лудо а, увијено а, завијено а, уврнуто а, округло а, кружно а, вијугаво а, кукичasto а, заокружено а, вијугаво а, интернет а, дуго а, оно увијено а, а са куком* и сл.) или
- в) комбинацијом тих двају појмова (*мајмунско а, а мајмунче, манки а, манки еј*).

Ови називи се темеље на сличности измеђи изворног и циљног домена, што значи да је лексички механизам активиран при оваквој врсти номинације лексичка (сликовна) метафора. У једном случају аналогија се успоставља према представнику животиња (највероватније на основу карактеристичног изгледа савијеног репа, односно називом *мајмун* и њеним варијантама именује се оно што подсећа на карактеристичан соматизам); у другом случају, номинација је заснована на фактичкој¹⁴ и иконографској сличности симбола са графемом „а“. Да је посреди један вид аналошке номинације по сличности изворног и циљног домена, показује чињеница да се у појединим случаје-

¹⁴ Друга теорија у вези са настанком овог симбола везује се за средњовековне монахе и скраћенице коју су користили за латински предлог *ad* (на, према, од, о) уз број (в. Новокмет 2015: 43).

вима као зависни елементи синтагмастких спојева јављају и животињски соматизми за које је својствен савијен изглед – *сурла*, (мајмунско) *уво*, *rep*. Међу животињским представницима налазимо и називе: *пуџић*, *собака* (*пас* – преузет из руског језика), *слонче*, *паун*, *пуџ*, *кукац*, а у ову групу убрајамо и друге називе чија је номинација резултат аналошког повезивања по сличности са појмовима, као што су: *спиралица*, *спирала*, *цветић*, *вртлог* а.

6. Закључна разматрања

6.1. На основу досад изнетих запажања, важно је одговорити на питање откуд толика структурна, мотивацијска и функционално-стилска разумењеност назива понуђених у анкети. Одговор је можда у томе што иконографска (семнотичка) природа симбола *em* отвара широко поље могућности за номинације, које полазе од успостављања назива путем механизма метафоре и асоцијација према сличности (*мајмунско а*, *заврнуто а*), до стилских просмишљавања постојећих назива и проналажења њихових нестандартних еквивалената (*лудо а*, *блесаво а* и сл.). Разлог опстанка оволиког броја конкурентних назива можемо тражити и у потреби за постојањем могућности избора, која представља „важан ресурс за креативну употребу језика” (Шипка 1998: 45).

Такође, појаву великог броја конкурентних номинационих варијаната за симбол „@” могуће је објаснити потребом да се налазе називи који имају различит стилски ефекат (неутрални, као што су *мајмунче*, *манки* и експресивни, као што су *лудо а*, *кретен*, и сл.) и који на тај начин задовољавају различите комуникативне ситуације и улоге. Присутност великог броја забележених одговора ипак говори у прилог томе да званичан назив – *em*, у говорној пракси раширен термин, није у потпуности интегрисан у терминосистем српског језика и да процес његове пуне интеграције још увек траје. Њу отежавају необавештеност, али и тешка уклопљивост у морфолошки систем српског језика. Међутим, анкета нам показује да је неуједначен обим фреквенције различитих назива, тако да очекујемо да ће се у будућности њихов број смањити и да ће опстати најучесталији.

Резултати анкете недвосмислено потврђују да се као званичан назив термина мора прихватити англицизам *em*. Међутим, у нестандартној употреби треба прихватити и друге монокомпонентне називе као што су *мајмунче*, *мајмун* и *манки*. Њих треба третирати као лексикум чије су само неке реализације термилошке (као *миш*, или нпр. *круг*), па у контексту лексикографске обраде након дефиниције у општем лексичком фонду дати и термилошко одређење уз квалификагор *конт.*, али и *разг.* (разговорно), чиме се домен употребе сужава на неконвенционални регистар.

Према називе као што су *лудо а* (29%) и *мајмунско а* (22%) не треба препоручивати у званичној комуникацији, не треба их ни анатемсати, јер представљају резултате активних језичких процеса у којима се огледа језич-

ка креативност у способности учовања веза између ствари и појава из природе са апстрактним терминима.

ЛИТЕРАТУРА

- Ињац 2003:** Г. Ињац, „Неологизми у српској компјутерској терминологији”, *Прилози проучавању језика*, 34, Нови Сад: Филозофски факултет, 137–177.
- Јовановић 2014:** В. Јовановић, „Семантички калкови у структури вишезначних речи”, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 43/1, 329–342.
- Новокмет 2015:** С. Новокмет, „Како зовемо симбол @”, *Језик данас*, 11, Нови Сад: Библиотека Матице српске, 42–46.
- Панић-Кавгић 2006:** О. Панић-Кавгић, *Koliko razumemo nove anglicizme*, Novi Sad: Zmaj.
- Прћић 2005:** Т. Прћић, *Engleski u srpskom*, Novi Sad: Zmaj.
- Прћић 2011:** Т. Прћић, „Фразне именице: и синтагме и речи”, у: *Лексикологија, ономастика, синтакса, Зборник у част Гордане Вуковић*, Нови Сад: Филозофски факултет, 59–71.
- Радић-Дугоњић 1996:** М. Радић-Дугоњић, „Творбено-семантички процеси у лексици из области информатике”, у: *О лексичким позајмљеницама*, Суботица-Београд: Институт за српски језик САНУ, 319–323.
- Ристић 2006:** С. Ристић, „Страна лексика у српском језику”, у: *Раслојеност лексике српског језика и лексичка норма*, Београд: Институт за српски језик САНУ, 169–177.
- Ристић 2014:** С. Ристић, „Квалификатори у српској лексикографији”, у: *Савремена српска лексикографија у теорији и пракси*, Београд: Филолошки факултет, 113–131.
- Стојановић/Миланов 2012:** М. Стојановић, Н. Миланов, „О англицизмима из сфере информатике и могућностима њихове адаптације”, у: *Наука и идентитет*, Пале: Универзитет у Источном Сарајеву, Филозофски факултет Пале, 293–305.
- Тафра 2005:** В. Tafra, *Od riječi do rječnika*, Zagreb: Školska knjiga.
- Филиповић 2005:** S. Filipović, *Izgovor i pisanje računarskih anglicizama u srpskom jeziku*, Beograd: Zadužbina Andrejević.
- Шипка 1998:** D. Šipka, *Osnovi leksikologije i srodnih disciplina*, Novi Sad: Matica srpska.
- Шипка 2006:** D. Šipka, *Osnovi leksikologije i srodnih disciplina – drugo*, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Novi sad: Matica srpska.

Slobodan Novokmet

NOMINATION OF SYMBOL @ (AT) IN CONTEMPORARY SERBIAN LANGUAGE

Summary

The subject of our paper is nomination of *at* (@) computer symbol in contemporary Serbian language. The main source of our research and analysis is a survey in which 280 people took part. One of the main goals of our paper is to determine what is the status of various names for this symbol of modern electronic communication in computer terminology system and what is the structure and motivation for these lexical units. One of the goals is to establish a classification of names for symbol @, regardless of the peculiar features of various functional styles in Serbian language, such as casual, non-formal, scientific ect.

Key words: et symbol, term, terminology of information technology, metaphor, survey.